

عادت به مطالعه در شهر تهران

دکتر احمد غیاثوند

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

www.ketaboo.ir

سرشناسه: غیاثوند، احمد، ۱۳۵۵ -

عنوان و نام پدیدآور: عادت به مطالعه در شهر تهران/ احمد غیاثوند؛ زیر نظر اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران؛ ویراستار زهره صفدری؛ [برای] معاونت امور اجتماعی و فرهنگی اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۴۱ ص؛ مصور، جدول.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۹۵۷-۵.

وضعیت فهرست نویسی: فبا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۳۳]-۱۴۱.

موضوع: خواندن - ایران - تهران - ترویج - نمونه پژوهی

موضوع: خواندن - علاقه

شناسه افزودن: شهرداری تهران. اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

شناسه افزودن: شهرداری تهران. اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی. معاونت امور

اجتماعی و فرهنگی

شناسه: مؤسسه نشر شهر

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ع/۴۹ LB1

رده بندی دیسی: ۳۷۱/۳۰۲۸۱

شماره کتابخانه ملی: ۴۱۳۰۳۸۱

عادت به مطالعه در شهر تهران

نویسنده: دکتر احمد غیاثوند

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

زیر نظر: اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

ویراستار: زهره صفدری

صفحه آرا: مریم قاسم زاده

ناشر: مؤسسه نشر شهر

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

آماده سازی و چاپ: مؤسسه نشر شهر

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۹۵۷-۵

بها: ۱۰۰۰۰ تومان

آدرس اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی:

تهران، بزرگراه شهید گمنام ابتدای بزرگراه کر دستان

www.farhangi.tehran.ir

تلفن: ۸۲۱۰۶۰۰۰

آدرس ناشر: تهران، میدان آرژانتین، ابتدای بلوار آفریقا.

رو به روی پارک سوار بیهقی، پلاک ۶

www.nashreshahr.com

مرکز چاپ: ۸۸۴۲۱۹۰۶ - ۸۸۴۰۹۱۱۲

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

نشر شهر

همه حقوق
محفوظ است.

۹	پیش‌گفتار
۱۳	فصل اول: کلیات پژوهش
۱۳	مقدمه
۱۴	طرح موضوع
۱۷	مبانی نظری
۱۷	تعاریف مطالعه و خواندن
۲۱	برداشت عام و خاص مطالعه
۲۳	مروری بر نظریه‌های مطالعه و کتاب‌خوانی
۲۳	الف) رویکرد ظهور سواد
۲۷	ب) رویکرد ارتباط والدین با کودک
۲۹	ج) رویکرد سبک زندگی
۳۷	چهارچوب نظری
۴۱	روش تحقیق
۴۱	مصاحبه میان‌گروهی
۴۲	روش پیمایشی
۴۵	مرحله نخست: خوشه‌بندی محله‌ای مناطق
۴۶	الف) مشخص کردن تعداد خوشه‌ها در هر منطقه
۴۸	ب) مشخص کردن محله‌های هم‌خوشه
۴۹	مرحله دوم: روش نمونه‌گیری تصادفی ساده (SRS)
۵۰	مرحله سوم: روش نمونه‌گیری سیستماتیک

۵۱	مرحله چهارم: روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای
۵۲	تعریف مفاهیم و متغیرها
۵۲	رفتار کتاب‌خوانی
۵۳	نیازهای مطالعه‌ای
۵۴	عوامل مؤثر بر رفتار کتاب‌خوانی
۵۵	سرمایه فرهنگی خانواده
۵۶	سرمایه اقتصادی خانواده
۵۶	وضعیت امکانات کتابخانه‌ای محله
۵۷	وضعیت توسعه محله‌ای
۵۷	ابزار گردآوری داده‌ای پژوهش
۵۸	اعتبار و پایایی متغیرهای پژوهش
۶۰	فنون تجزیه و تحلیل داده‌ای پژوهش
۶۲	فصل دوم: یافته‌های پژوهش
۶۲	سیمای پاسخگویان
۶۳	پایگاه اقتصادی - اجتماعی افراد
۶۵	رفتار کتاب‌خوانی
۶۵	عادت به مطالعه
۶۷	میزان مطالعه
۷۵	نوع منابع مورد مطالعه
۷۸	انگیزه مطالعه
۸۱	نحوه دسترسی به کتب و منابع
۸۳	مکان مطالعه
۸۵	وضعیت نیازهای مطالعه‌ای
۸۸	عوامل مؤثر بر میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۸۸	جنس با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۹۱	وضع تأهل با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۹۲	سواد با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۹۵	گروه سنی با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۹۷	رابطه پایگاه اقتصادی - اجتماعی با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای

۹۸	رابطه وضعیت مطالعه والدین با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۱۰۰	رابطه اشتغال با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
۱۰۲	رابطه توسعه محله‌ای با میزان مطالعه و نیازهای مطالعه‌ای
	رابطه استفاده از کتابخانه‌های عمومی شهرداری با میزان مطالعه کتب و منابع
۱۰۳	مختلف
۱۰۴	تحلیل خوشه‌ای رفتار مطالعه‌ای مناطق و محله‌ها
۱۱۱	تحلیل خوشه‌ای مطالعه محله‌ها
۱۱۶	فصل دوم: نتیجه‌گیری
۱۱۶	دستاوردهای پژوهش
۱۲۵	راهبردهای توسعه و رویج کتاب‌خوانی
۱۳۴	کتابنامه

پیشگفتار

جایی جمله می‌خواندم که از مارشال مک لوهان کانادایی نقل شده با این مضمون که کیفیت زندگی شما را دو چیز تعیین می‌کند؛ کتاب‌هایی که می‌خوانید و افرادی که با آنها در پیوند هستید.

با فرض درستی این گزاره در عصر سلطه امواج، چرا فیلم‌ها و تصاویری که می‌بینیم، آواهایی که می‌شنویم و شبکه‌های مجازی که در آنها عضویت داریم، نمی‌توانند تا این اندازه مهم و سرنوشت‌ساز باشند؟ شاید مهم‌ترین دلیل آن باشد که بیش از همه رسانه‌ها و فناوری‌های ارتباطی که می‌شناسیم، کتاب نیازمند بالابری سطح تمرکز و آمادگی پیشین مخاطب برای درک پیام است؛ بنابراین گرچه پیام در سایر فناوری‌ها و رسانه‌ها با سرعت، آسانی و فراگیری بیشتری انتشار می‌یابد، اما از نظر نفوذ بر باور و نگرش، کتاب جایگاه بی‌نظیر خود را همچنان نگه داشته است؛ به گونه‌ای که می‌توان سرانه مطالعه کتاب در یک جامعه را شاخصی بی‌همتا برای فهم میزان پیشرفت فرهنگی آن جامعه دانست.

کتاب، در پیشینه تمدنی ایران، گاه نماد رشدیافتگی و کتابخوانی

نشانه گرایش به خردورزی و دانش دانسته شده است. البته همواره ارزش کتاب را در ادبیات پارسی متناسب با وزانت محتوای آن دانسته‌اند. عارفی به تلمیح، دادوستد کتاب و باده را کنار هم نهاده و چنین سروده است: از بس کتاب در گرو باده کرده‌ایم؛ امروز خشت می‌کده‌ها از کتاب ماست!

عارفی درباره ارزش کتاب و کتابخوان تا آنجا رفته که گفته است: حرامی که از وی نیاززد کس، بسی آزمودم کتاب است و بس؛ ... کند مستمع گر بزل کتاب، توان گفت در وصف او صد کتاب! و حافظ نیز در مدح صفت ره‌شنگرانه کتاب چنین سروده است: جز صراحی و کتابم نبود یار و تنیم، از سر بغان دغا را به جهان کم بینم! جامی نیز در ابیاتی، کتاب را به مثابه «انسان کنج تنهایی» و «فروغ صبح دانایی» قلمداد می‌کند.

به رغم این همه، سرنای کتابخوانی در ایران، رقم شایان دفاعی نیست و این وضعیت نگران‌کننده است. در کتاب پژوهش‌محور حاضر، نگارنده در هنگام مرور نظریه‌های کتاب و کتابخوانی، رویکردهای متفاوت از جمله «سبک زندگی» را مطرح می‌کند. در این خصوص، کتابخوانی در زمره سرمایه‌های فرهنگی تبلور یافته، عین و نهادینه شده و نماد توسعه‌یافتگی فرهنگی یک جامعه به شمار می‌رود. اینجا که مصرف فرهنگی، به‌ویژه در مقوله کتاب، از جمله شاخص‌های مهم مرتبط با کیفیت زندگی شهروندان است، اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، از انجام مطالعه در باره رفتار کتابخوانی و نیازهای مطالعه‌ای شهروندان تهرانی حمایت می‌کند. کتاب «عادت به مطالعه در شهر تهران» در زمره این پژوهش‌هاست که وضعیت مطالعه، نیازهای مطالعه‌ای، مشکلات و موانع دسترسی به کتاب و بهره‌مندی از کتابخانه‌ها

را در شهر تهران بررسی کرده و برای توسعه فرهنگ مطالعه در شهر و محله، راهنمایی‌های خوبی ارائه کرده است. امیدوارم مطالعه کتاب حاضر، برای علاقه‌مندان این حوزه سودمند باشد.

علی اصغر محکی

مدیرکل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

www.ketab.ir